

„Kupaktanács”

Irodalmi sajtópör a szegedi táblán — Elitették a községi főjegyző feleségét, aki kritikusnak csapott fel és destruktívnak bélyegezte Péczeli József szatiráját

(A Délmagyarország munkatársától.) A szegedi ítélőtábla Orosz-tanácsa csütörtökön délelőtti nagyérdekességű irodalmi sajtópört tárgyalt. A sajtópör

előzményeihez

tartozik, hogy Péczeli József ismert népies irányú író 1917-ben

„Kupaktanács”

címen novellát írt, amely a Pesti Hírlapban látott napvilágot. A novella miliójé és alakjai a magyar földből nőttek ki. A falusi jegyző, a bíró, a tanácsbeliek és a kisbíró hivatalos funkcióit elevenítette meg az író és derűvel rajzolta meg a falusi közigazgatási élet ezer-nyí furcsaságait. Péczeli novelláját később egyfelvonásos szindarabbá alakította át, amit később besoroztak a műkedvelői előadásokon előadandó darabok közé.

A kis Péczeli-darab ezután szép karriért futott meg. Az országban alig akad műkedvelő alakulat, ahol a »kupaktanácsot« ne játszották volna.

Dévaványán

1925 husvét hétfőjén szintén előadták a darabot. A dévaványai iparos nőegylet szerepelt a Péczeli-irással. A jegyzőt, a bírót, a rettegett főispánt, aki a darab szerint kíváncsiságból inkognitóban megjelent a község-házán, hogy belepillantson a falusi közigazgatás rejtelseibe, egyszerű falusi legénynek személyesítették meg.

A darab előadását követő őszinte siker azonban másnap furcsa és szokatlan beállításban került terítékre a Gyoma, Endrőd és Vidéke című világlapban.

A kritikát

Várkonyi Ignácné, a dévaványai főjegyző felesége írta, aki honleányi felháborodásában, különös tekintettel arra, hogy a darabban a jegyző is erősen torzított beállításban szerepel, a legválogatottabb rágalmozó kifejezéseket bocsájtotta nyomdafesték alá. Így csak az egyszerű embereket az »urak« ellen. »a darab lázító tartalma, tekintélyromboló hazugsága«.

A tollforgató főjegyzőné kifejtette kritikájában azt is, hogy a darab szereplői a destruktívit szolgálják és a darab maga a szinpad deszkáiról a kommunista mételyt hirdeti. A darabot kommunista szennyterméknek nevezi, amely »meggyalázza a vallást, kigunyolja a törvényes rendet, destruálja a lelkeket, lázítja az egszerű embereket az »urak« ellen«.

A mérges hangú kritika megjelenése után a kis falusi komédia szerzője sajtó útján elkövetett rágalmozás és becsületsértés címén

sajtópörí indított a főjegyzőné-kritikus ellen.

A gyulai törvényszék Várkonyi Ignácnét felmentette a vád alól. A törvényszék a tárgyalás adataiból megállapította, hogy a vádlott igazat írt, mert Péczeli darabja tekintélyromboló. Azt megengedi a törvényszék, hogy

a darab jóhiszeműen íródott

és azt sem vonja kétségbe, hogy az irodalmi értéket képvisel. A darab tendenciája azonban olyan, hogy alacsonyabb szellemi képzettségűeket károsan befolyásolhat.

A törvényszék ítélete ellen a »Kupaktanács« írója felebbezést jelentett be és az érdekes irodalmi vonatkozású sajtópör így került csütörtökön

felebbezési tárgyalásra

a tábla Orosz-tanácsa elé.

A tárgyaláson Várkonyi Ignácné is megjelent a vádlottak helyén és jelen volt az író is, akit dr. Major Simon gyulai ügyvéd képviselt.

A törvényszék ítéletét dr. Hubay László

táblabíró ismertette, majd Orosz Pál tanácselnök

állandó derűtlenség

közben, amit a frappáns kis szindarab jelenei váltottak ki, felolvasta a szindarabot.

A vádbeszéd

során dr. Major Simon kifejtette, hogy Péczeli József a gyulai törvényszék előtt megtartott főtárgyaláson bizonyítani akarta, hogy darabja nem tekintélyromboló. Benyújtotta Bónyi Adorján, Porcsolt Kálmán, Havas István és Alszegehy Zsolt szakvéleményeit, a törvényszék azonban azok ismertetését és felolvasását mellőzte. Ezért most kérte

Móra Ferenc és Juhász Gyula

kihallgatását, akik szakértői vallomásukban megmondanák, hogy a kis egyfelvonásos árt-e a tekintélynek.

A vádlott képviselőjében

dr. Varga Béla ügyvéd arról beszélt, hogy az író darabjának megírása alkalmával üzleti érdek vezette. Elismeri, hogy Péczeli nacionalista darabot is tud írni, de hetik, hogy a dévaványai legények, akik a most az egyszer vétett a magyarság ellen. A darab hatása folytán igen könnyen megtörtén darabban játszottak, a jövőben tiszteletlenül viselkednek a községi funkcionáriusokkal

A város végérvényesen nem kaphat kedvezményes kölcsönt a Gerliczy-birtok megvásárlásához

Még mindig nem engedélyezték a város hárommillióos kölcsönét

(A Délmagyarország munkatársától.) Dr. Somogyi Szilveszter polgármester tegnap érkezett haza Budapestről, ahol a város hárommillió pengős kölcsönének engedélyezését sürgette meg. Hazaérkezése után útjának eredményéről a következőket mondotta a Délmagyarország munkatársának:

— Először a belügyminisztériumban jártam, ahol azonban közölték velem, hogy az iratok még mindig nem érkeztek vissza a pénzügyminisztériumból, tehát a város kívánságát nem intézhették el. Elmentem a pénzügyminisztériumba és ott a különböző ügyosztályokban ismét, most már harmadszor letárgyaltam a kérdés minden részletét. A kölcsön minden egyes tételét sorra vettem. A pénzügyminisztérium az egyetemi kisajátításokra szánt 600 ezer pengő felvételét változatlanul engedélyezi, az alsótanyai gazdasági vasut moloros mozdonyainak beszerzésére szánt 450 ezer pengőt szintén. A Szentgyörgy uccai bérpalota és a második munkaház építésére szánt 1,600.000 pengőt azonban csak azzal a megszorítással, ha a város az építkezés költségeiből megakarítja azt a 76.000 pengőt, amely a tornacsarnok helyén álló ház kisajátítására kell. Ez a feltétel nem okoz nagy

szemben. Majd Péczeli irodalmi működését ismertetve, annak szellemét

„ultraliberális mentalitásnak”

nevezte, aki »Halvány báró írói szellemének« követője.

— Miért nem a zsidókat, a kufárokat pelengérezte ki az író darabjában és miért a főispánt és a községi bírót teszi köznevetség tárgyává, — mondotta dr. Varga Béla.

Dr. Major Simon: Felemelt fővel tiltakozom az általánosítás ellen. Visszautasítom a védő gyerekes kijelentéseit, amely minden komoly alapot nélkülöz.

A vád és a védelem vitája után a tábla

ítélelshozatalra

vonult vissza.

A tábla a gyulai törvényszék ítéletét

megsemmisítette, Várkonyi Ignácnét sajtó útján elkövetett rágalmozás címen bűnösnek mondotta ki és ezért 250 pengő pénzbüntetésre ítélte, de az ítélet végrehajtását felfüggesztette.

A tábla kimondotta, hogy a tárgyaláson felolvasott szindarab a községi közigazgatás egyes hibáit mulatságos formában ismer-teti és

a darabnak határozottan javítóhatású tendenciája van

A darabban bűncselekmény nincsen, a darabról írott kritika pedig a jogos kritika határát jóval túllépte.

Az ítélet ellen Várkonyi Ignácné semmisségi panaszt jelentett be és így az érdekes pörben a Kuria mondja ki a végső szót.

gondot a városnak, mert a ház lebontásával felszabaduló régi építési anyagokat fel lehet használni az új építkezéseknél és így nagyobb megtakarítást érhetünk el.

— A tanyai iskolák építésére szükséges 161.000 pengőt, a székelyi rakpart helyreállítására szükséges 200.000 pengőt engedélyezi a pénzügyminisztérium. Hozzájárul ahhoz is, hogy a törlesztésre szánt összeget az idei költségvetésben irányozzuk elő, de a következő években már külön fedezetről kell gondoskodnunk, ami szintén nem jelent nehézséget, mert az új házak bérjövödelme biztosítja ezt a fedezetet. Kijelentették a pénzügyminisztériumban, hogy az iratokat egy héten belül átküldik a belügyminisztériumba, ahol azonnal megkezdik a kérdés letárgyalását. Erre a tárgyalásra ismét fel kell mennem, mert most már valóban sürgős a kölcsön felvétele.

— Eljártam Budapesten a Gerliczy-birtok megvásárlása ügyében is és most már végérvényesen meggyőződtem arról, hogy a város nem kaphatja meg a kért kedvezményes kölcsönt erre a célra, tehát kénytelenek vagyunk a birtok megvásárlásának tervétől is végérvényesen elállni.

Ötvenszázalékos eltérés a városi versenytárgyalások eredményeiben

A tanács az irreális egységáruk átdolgozására utasította a mérnöki hivatalt

(A Délmagyarország munkatársától.) Szérváros tanácsa a csütörtöki tanácsülésen több fontos versenytárgyalási eredményt bírált felül és több ipari munkát adott ki. A versenytárgyalások eredményét Fodor Jenő polgármesterhelyettes ismertetette.

Versenytárgyalást tartott a város az évközből előforduló szobafestési munkálatokra. Számos ajánlat érkezett be, a legkedvezőbb köz-

tük a Szilágyi és Szabó cégé és Nagy Pálé volt. Mind a ketten husz-husz százalékot engednek a mérnöki hivatal által megállapított egységárakból. A versenytárgyalási bizottság sorshuzás útján döntött és a sorshuzás eredményeképpen a Szilágyi és Szabó cég megbízatását javasolja. A tanács ehhez hozzá is járult, bár tárgyalás közben felmerült az a kívánság, hogy a város ossza meg a munkát,